CURAÇAO EN ONDERHOORIGE EILANDEN BONAIRE EN ARUBA VAN 1804 TOT 1806. HET BESTUUR VAN DEN GOUVERNEUR J. P. CHANGUION

I

DOOR

B. DE GAAY FORTMAN

Tot de leemten in de beschrijving van de geschiedenis van Curaçao, Bonaire en Aruba, voorzoover op bronnenstudie berustende, behoort het tijdvak van September 1804 tot 31 December 1806, het bestuur van den gouverneur Changuion [1]).

Deze gouverneur heeft geen goede pers. De Hooge militaire vierschaar veroordeelde hem 21 Maart 1808 wegens het verlies der kolonie op den nieuwjaarsdag van 1807 tot de straf met den kogel, die koning Lodewijk Napoleon hem kwijtschold maar met een verklaring van onbekwaamheid tot het bekleeden van eenig ambt. Zoo scheen slechts het leven gered. Wel heeft koning Willem I bij besluit van 23 November 1814 goedgevonden al hetgeen hem bij die sententie ,,tot delict is geïmputeerd te aboleren en te vernietigen", maar de goede naam van dezen gouverneur is daarmee niet hersteld. Aan den indruk van een ongunstig oordeel ontkomt men ook niet bij het lezen van P. A. Euwens O.P., ,,Curaçao's eeuwfeest, 1816–4 Maart–1916", waarvan alleen het eerste stuk over ,,de inneming van Curaçao op Nieuwjaarsdag 1807" verschenen is in dit tijdschrift [2]), de beste critische weergeving der bekende gegevens, die men zal vinden.

De critiek heeft niet alleen de laatste daad van dezen gouverneur getroffen. Een tijdgenoot, die hem van nabij in zijn ambt

[1]) Zie over de geschiedbeschrijving van Curaçao ,,Curaçao en onderhoorige eilanden 1816–1828", de inleiding. *De West-Indische Gids*, 9de jg., blz. 1–6.

[2]) 1e jg. II, blz. 241. Euwens gebruikte echter alleen gedrukte stukken voor zijn verhaal, en met name waren hem blijkbaar onbekend ,,Missives en bijlagen van Curaçao aan den Amerikaanschen raad", no. 179 van het archief van den Raad der Amerikaansche koloniën, Algemeen rijksarchief.

heeft kunnen gadeslaan, de raad-fiskaal mr. P. B. van Starckenborgh [1]), oordeelde in 1816 aldus over hem: „Changuion, die gedurende zijn regering, die twee jaren of daaromtrent geduurt heeft, en nimmer veel verder is geweest, dan op zijn Gouvernement, de buitenplaats van den Raad Fiscaal voor een dag, en in zijn onpasselijkheid op het buitenplaassie van den Heer Lauffer [2]), de eerste een quart en de andere een halv uur van het Fort gelegen, en genoegsaam met geen mensch conversatie heeft gehouden..." [3]) — Voor het minst, vriendelijk klinkt het niet.

Twee dingen, die tot nu toe verzuimd zijn, stel ik mij voor: het *geheele* bestuur van den gouverneur in oogenschouw te nemen, en ook hemzelf aan het woord te laten. Slechts onuitgegeven stukken gebruik ik; het blijkt daarbij duidelijk, dat men Curaçaosche „geschiedschrijvers" als Phoel en Bosch en Teenstra, die hun verhalen van tijdgenooten zouden kunnen hebben en af en toe ook beweren te hebben, met hun andere „bronnen" veilig verwaarloozen kan, om van Simons en Brusse maar niet te spreken.

De volgende stukken, alle aanwezig op het Algemeen rijksarchief, zijn door mij geraadpleegd:

Raad der Amerikaansche koloniën:

no. 179 Missives en bijlagen van Curaçao aan den Amerikaanschen raad 1801–1807,

nrs. 180–182 Journaal van Curaçao 1804–1806,

nrs. 183 en 184 Bijlagen van het journaal, brieven en rapporten aan den gouverneur van Curaçao 1805–1806,

no. 185 Uitgaande en inkomende brieven van Curaçao 1804–1805,

no. 186 Uitgaande brieven van Curaçao 1804–1805;

Ministerie van Koophandel en Koloniën:

no. 19 Copieboeken van brieven van den minister van Koloniën naar Guinee, Curaçao enz. 1806–1810,

alles voorzoover betrekking hebbende op de jaren 1804–1806, tenzij anders is vermeld;

---

[1]) Over hem P. A. Euwens O.P. „De eerste dagen van het Engelsche bewind op Curaçao in 1807", *D.W.I.G.* 6de jg. blz. 575 e.v., de noot op blz. 577.

[2]) Lauffer, Zwitser van geboorte, was gouverneur van Curaçao van 1796–1803. Na zijn aftreding heeft hij zich over de overgave van het eiland aan de Engelschen in 1800 moeten verantwoorden. Hij keerde terug naar Curaçao en stierf daar in 1833 op zijn plantage Blenheim.

[3]) *Koloniaal Weekblad* 23 April 1925.

Oud-archief van Curaçao en onderhoorige eilanden Bonaire en Aruba:

nrs. 452–454 Minuut-notulen der vergaderingen, met bijlagen, van den Raad van policie (Politieke raad) van Curaçao, Sept. 1804–Dec. 1806,

en nog enkele verspreide nummers.

Het journaal van den gouverneur van Curaçao in 1805 en 1806 en de bijlagen daarvan zijn afschriften, gemaakt door iemand, die de Nederlandsche taal slechts zeer gebrekkig machtig was en dientengevolge blijkbaar weinig begrip had van den inhoud van hetgeen hij schreef. Intusschen heeft Changuion onder de journalen aangeteekend, dat hij de afschriften heeft vergeleken met de oorspronkelijke stukken en daarmee in overeenstemming bevonden. Deze verklaring is in het verbaal van 1805 gedagteekend te 's-Gravenhage op 20 Februari 1808. Waarschijnlijk is de gouverneur in de gelegenheid gesteld deze afschriften en de oorspronkelijke journalen bij zijn vertrek van Curaçao naar het moederland mee te nemen; alleen de afschriften zijn in het Algemeen rijksarchief terecht gekomen.

Pierre Jean Changuion werd 23 September 1763 te Vlissingen geboren als zoon van den pensionaris van die stad. Na zijn promotie te Leiden in 1786 bekleedde hij rechterlijke betrekkingen. In Maart 1804 werd hij op een traktement van 20.000 gulden 's jaars benoemd tot gouverneur van Curaçao en onderhoorige eilanden Bonaire en Aruba.

Diep treurig en jammerlijk was de toestand der kolonie na den vrede van Amiens, en dat bleef zoo tot de eilanden in 1807 weer in Engelsche handen vielen. Het bestuur was eerst bij de leden van den politieken raad C. Berch en A. de Veer als commissarissen, die te strijden hadden met oorlogs- en kaperschepen buiten de veste, met de Engelschen als verklaarde vijanden en met zoogenaamde Fransche vrienden, met hongersnood en gebrek aan moed daarbinnen.

Euwens [1]) verhaalt, dat tengevolge van de langdurige droogte bij Changuions installatie op 10 September 1804 — hij had 27 Augustus voet aan wal gezet — aan de cavalleristen moest worden toegestaan „te voet te compareeren" van wege de zwakheid der paarden.

De kas, die de gouverneur twee dagen later overnam, was nagenoeg leeg: 784.4 pesos waren de contanten erin; 2 gouden en

[1]) „Curaçao in 1803–1804", blz. 83 (overdruk *Onze Eeuw* 1908).

1 zilveren mouwknoop vertegenwoordigden blijkbaar een waarde, die de vermelding noodig maakte, en dan had het gouvernement nog twee vorderingen van 4000 pesos te zamen, uit 1736 en 1738 dagteekenende.

De nieuwe raad van politie, civiele en crimineele justitie bestond onder voorzitterschap van den gouverneur uit den fiskaal Van Starckenborgh, den boekhouder-generaal C. A. van Eck en de leden C. Berch, B. A. Cancrijn, A. A. Beutner en R. 't Hoen, met den secretaris D. Gaerste.

Er was nog altijd oorlog met Engeland, en op afweer en aanval diende men bedacht te zijn. Zoo is er sprake van opneming van het hoekerschip „Marianne" [1]) om dit bij een vijandelijke attaque de haven te kunnen laten dekken. Het schip zou vóór de nieuwe batterij met den steven naar buiten geplaatst worden, hebbende van den boegspriet een langen kabel, die aan de duc d'Albe aan het Waterfort zou worden vastgemaakt.

6 October kwam er bericht, dat een Engelsch schip onder Amerikaansche vlag onder voorwendsel van in nood te zijn op Bonaire was binnengekomen en nu weer op zee rondkruiste. Changuion besloot er jacht op te maken. Het fregat „Kenau Hasselaar" en de in de haven in beslag genomen Engelsche oorlogskorvet „Suriname" waren juist uitgezeild. De gouverneur liet aan de commandanten boodschappen het Engelsche schip te achtervolgen, met het gevolg, dat de beide Nederlandsche oorlogsschepen onverwijld terugkwamen, omdat zij niet voldoende bemand waren [2]) en veel zeezieken hadden. Een poging om vrijwilligers te werven op aandeel in de buitgelden leverde niets op. Toen bovendien een handgeld van 4 patienjes werd beloofd, meldde zich nog maar een dertigtal aan.

De gouverneur liet daarop de burgercompagnieën aantreden en dezen een publicatie voorlezen. Daarin deelde hij mee, dat twee vijandelijke sloepen een golet uit de haven van Groot St. Martha hadden weggevoerd, en dat op een golet bij Porto Maria een mislukte aanval was gedaan. Den burgers werd lafheid verweten. Nog was er gelegenheid zich als vrijwilliger op te geven bij den majoor van de burgermacht Hueck. Hij, Changuion, verfoeide de Engelschgezinden, en zwoer, dat door zijn toedoen het eiland

---

[1]) Euwens „Curaçao in 1803–1804", blz. 46.

[1]) In zijn memorie van 1814 aan den Souvereinen vorst deelt Changuion mee, dat de bemanningen der schepen, „meestal uit onbedrevene Negers van het Eiland" bestonden.

nimmer zou worden overgegeven, zoolang er met eenige gegronde hoop van goed gevolg een voetgronds te verdedigen zou blijken.

Niemand meldde zich aan.

Dit was de kennismaking van den gouverneur met zeemacht en burgermacht.

Dan maar op tegenweer bedacht. Voor 2200 pesos zou het fort Nassau, toen Republiek, worden verbeterd; het fort St. Michiel eischte herstellingen. De forten Wreeker, Batavier, Waakzaamheid en Eendracht werden geapproviandeerd.

Telkens werden er vijandelijke schepen geseind, die soms ook wel voor korten tijd troepen landdden.

Er waren klachten over tekort aan discipline bij de burgermacht; een compagnie vrijwillige burgers weigerde dienst uit hoofde van vermoeienis; bij een alarm, toen drie vijandelijke sloepen een aanslag deden op een golet in de Caracasbaai, die gelukkig afgeslagen kon worden, waren niet meer dan 160 man van de burgercompagnieën met geweren verschenen [1]).

16 October kwam er een Engelsch schip als parlementair, dat drie sloepen uitzette. Uitwisseling van gevangenen werd gevraagd. Changuion had er 7, en de vijand niet één, maar de belofte werd gedaan Hollanders of Franschen van Jamaica te zullen laten komen. Daarvan wilde de gouverneur, die er nog 50 tegoed had, en de Engelsche equipages niet wilde versterken, niet weten.

De parlementair vroeg ook, of Changuion aan den commandant der Engelsche schepen, Murray, de eer wilde aandoen bij hem aan boord te komen eten, en hem en zijn gevolg veroorloven af en toe aan land te komen, maar de gouverneur antwoordde, dat hij zeer gevoelig was aan deze beleefdheid, en als het vrede zou zijn, gaarne het eerst als gastheer zou optreden, maar dat in tijd van oorlog en blokkade die beleefdheden niet voegzaam waren. En zoo kon ook niet worden toegestaan den vijand op het eiland provisiën te laten inkoopen, ,,als zijnde het (naar ons oordeel) strijdig met de regelen van het gezond verstand, diegeenen, die ons door bloquaden en het afsnijden van schepen de keel poogden toe te knijpen, van Provisien te voorzien, hoezeer

[1]) In den loop van 1805 ontwierp de gouverneur een reglement van discipline, subordinatie en krijgstucht en een van administratie en bestuur voor de gewapende burgermacht, dat de goedkeuring van den raad verwierf, waartoe Lauffer in 1798 al opdracht gekregen had. Door ,,tusschenbeide gekomen omstandigheden" werd het in 1805 niet meer ingevoerd. 4 Juni 1806 werd het door den gouverneur onder nadere goedkeuring van den Amerikaanschen raad vastgesteld.

wij geen reeden hadden, vooreerst voor gebrek of hongersnood te duchten". Op dit officieele antwoord laat het journaal als N.B. volgen: ,,Dit is egter maar al te waar, zoo de bloquade voortgaat, want zoo alles werd afgesneden en het binnenvallen volkomen belet, is er voor geen maand provisie op het Eyland" [1]).

Aan den officier-parlementair werd tenslotte een wandeling door de stad niet toegestaan. Het waren nogal vreemde verzoeken in oorlogstijd aan den vijand.

De parlementair had er nog op gezinspeeld, dat het zoo gemakkelijk zou zijn op Aruba en Bonaire provisiën te gaan halen, en inderdaad kwam een week later bericht van den vice-commandeur van Aruba, Nicolaas Croes, dat het eiland had gekapituleerd voor het Engelsche fregat ,,Diana" onder den kapitein Mahling of Maling. Acht dagen had de Engelsche vlag op het eiland gewaaid, en daarna was de vijand vertrokken na alles, wat hij genomen had, betaald te hebben. Ook Bonaire was half December in Engelsche handen, en op het onbewoonde Klein-Curaçao lieten de Engelschen geregeld hun vee loopen.

Op voorstel van de kooplieden werd besloten een schip uit te rusten, om de schepen, die op weg waren naar Curaçao te beschermen. Daartoe werd de golet ,,Rosa" voor 12.000 gulden aangekocht; 29 October 1804 zeilde dit schip uit met de bemanning van 's Lands schoener ,,Vliegende visch" onder den kapitein-luitenant ter zee J. Sloterdijk. Een week later was het schip terug, maar het blijkt niet, dat het iets heeft uitgericht. 16 November zeilde het schip opnieuw uit onder den luitenant ter zee Bloemendaal [2]).

Over medewerking van de zeemacht had Changuion trouwens niet te roemen. Commandant van de Bataafsche navale macht

---

[1]) Euwens, ,,Curaçao in 1803–1804, blz. 77, ontleent aan het ,,Memorial" van B. Señor: ,,Gedurende de blocatie van 't Land tot 't jaar 1805 begin van de maand January is er een grooten duren tijd en hongersnood op 't Land, dat er geen brood op 't Land geweest, en dat alle Inwoonders zich hebben moeten onderhouden met mais à 9 stuivers de kan".

[2]) Euwens t.a.p., blz. 45: luitenant der marine N.P. Blommendal. In zijn latere *Memorie* aan den Souverreinen Vorst deelt Changuion mee, dat een koloniale schoener, bemand met een gedeelte der equipage van de ,,Kenau Hasselaar" onder bevel van den luitenant ter zee Blommendal, uitgezonden om verwachte koopvaardijschepen tegen de Engelsche kruisers te beschermen, in handen der Engelschen viel, gedeeltelijk door verkeerd uitgevoerde manoeuvres der bemanning.

was sinds November 1803 de kolonel C. G. Evertsz. [1]). Omdat al eenige nachten vijandelijke sloepen in de nabijheid van de Cornetsbaai waren opgemerkt, sprak de gouverneur met Evertsz af, dat iederen avond drie wèlbewapende sloepen met de beste matrozen daarheen zouden gaan, en een detachement jagers langs de kust zou patrouilleeren, maar tegen den avond kwam de luitenant ter zee De Quartel [2]) namens den commandant den gouverneur meedeelen, dat Evertsz het uitgaan eigenlijk te gevaarlijk vond. In zijn journaal teekent Changuion aan, dat hij De Quartel geantwoord heeft, dat hij zeer gevoelig was aan deze willekeurige dispositie (Evertsz toch stond onder des gouverneurs bevelen) en die zeer singulier vond, omdat die schepen al eenige dagen ter plaatse verkend waren, maar voor het oogenblik zich erbij zou neerleggen. Den volgenden dag had er een bespreking plaats met de zeeofficieren Evertsz en den kapitein ter zee Van Nes [3]), commandant van de „Suriname", waaraan ook de commandant van het garnizoen majoor P. Larzaroni de Schwartz [4]) deelnam, maar de eersten bleven bezwaar in de onderneming zien, en Changuion moest van zijn plan afzien en volstaan met patrouilles langs de kust en versterking van enkele posten.

Verder was er natuurlijk ook nu, als zoo dikwijls tevoren, ruzie tusschen de burgermacht en de militaire machten. Evertsz had bij gelegenheid van een maaltijd ten huize van de weduwe De Rochemont ter eere van zijn ondertrouw met haar dochter Helena drie gewapende matrozen voor de woning geplaatst, wat tot een botsing met den kapitein der burgerij Prince had ge-

---

[1]) Cornelis Gerardus Evertsz sneuvelde 1 Januari 1807 bij de verrassing van Curaçao door de Engelschen. Hij werd op de plantage Hato begraven. Volgens Euwens stond op zijn graf: „Den dapperen Vaderlander, den heere Cornelis Gerard Evertsz, kapitein-kolonel ter zee en commandant in de haven van Curaçao, gesneuveld den 1 Januari 1807".

[2]) H. W. de Quartel (1772–1863) was sinds 1802 als zeeofficier op Curaçao aan boord van de „Kenau Hasselaar". In 1819 kwam hij er weer, en in 1824 en 1825 maakte hij in opdracht der regeering een reis door verschillende Midden- en Zuid-Amerikaansche republieken ter voorbereiding van de aanknooping van handelsbetrekkingen. Hij was gehuwd met Sara Briard Schotborgh, een Curaçaosche. Zijn portret D.W.I.G. 9de jg. blz. 378.

[3]) Jan van Nes (1771–1843), later (1832–1837), als schout bij nacht gepensionneerd, lid van het Hoog militair gerechtshof.

[4]) P. de Larzaroni den Schwartz was de in 1803 plotseling aan pest of gele koorts overleden luitenant-kolonel van het 8ste bat. jagers John Scott als provisioneel majoor en garnizoenscommandant opgevolgd.

leid. Den majoor Hueck, commandant van de burgermacht, die zijn beklag kwam doen, antwoordde de gouverneur, dat hij geen zin had dit uit te zoeken, nu de burgerij haar plichten zoo verzuimde. In werkelijkheid wilde de gouverneur alle botsingen tusschen hen, die het eiland moesten verdedigen, vermijden, en aan Evertsz verbood hij dan ook schildwachten uit te zetten zonder zijn voorkennis [1]).

Dan was er een oude kwestie met Robert Conn, een Engelschman, eigenaar van Fuik en Duivelsklip, die al onder Berch en De Veer op verdenking van Engelschgezindheid als commandeerend officier van het oostdistrict was geschorst. Changuion ontsloeg hem, waartegen Conn protesteerde, maar ten slotte legde hij het hoofd in de schoot. En Julius Pontilius, de kapitein der 1ste compagnie artillerie der in 1803 opgerichte Nationale garde, onder de commissarissen gedegradeerd tot gewoon soldaat (Euwens: „de arme Pontilius moest het ontgelden"), die aan Changuion vroeg om herstelling als kapitein, kreeg nul op 't request.

5 November werd Theodorus Jutting [2]), Curaçaosch koopman, naar Caracas gezonden om provisiën aan te koopen, daar „wij weegens de bloquade met hongersnood bedreigd worden". Hij werd echter door de Engelschen aangehouden en kon onverrichter zake naar Curaçao terugkeeren.

De Engelschen waren ook nog gauw op hun teenen getrapt. De commandant Murray had zich beklaagd, dat in een der baaien op een „vlaggetroes" [3]) van hem geschoten was. De Quartel moest de zaak in 't reine gaan brengen. Er was met los kruit geschoten, om den man te beduiden, dat hij zich aan de hoofdfortres moest

---

[1]) Het voorgenomen huwelijk, dat de heibel veroorzaakt had, kwam niet tot stand. 10 November 1804 vroeg Evertsz de drie huwelijksafkondigingen tegelijk op den volgenden dag te mogen doen plaatsvinden. Dit werd geweigerd. 20 Nov. schorste de Raad van politie de huwelijksvoltrekking op verzoek van de moeder der bruid, en 12 Dec. werd op gelijk verzoek de op de voltrekking na wettig begonnen verbintenis door den raad gedissolveerd en geannuleerd, na gebleken instemming van Evertsz.

[2]) Theodorus Jutting (1772–1858) was gehuwd met Geertruida de Veer, dochter van den directeur Joh. de Veer (1782–1796); later komt hij voor als lid van den raad van politie (1818–1827), voorzitter van den Kamer van Koophandel en van het gemeentebestuur (1828), lid van den Kolonialen raad (1833). Zijn portret D.W.I.G. 9de jg., tegenover blz. 17.

[3]) Flag of truce; zie over deze instelling W. R. Menkman, „Oorlog en handel in West-Indië in *De West-Indische Gids*, 20ste jg. blz. 99.

aanmelden. Op Murray's fregat „La Franchise" was De Quartel ontvangen met de Marseillaise en ten eten gehouden. Murray had de gezondheid van Changuion gedronken en weder den wensch uitgesproken, dat deze ook eens bij hem zou komen eten; hij, commandant, zou dan wel zoolang gijzelaars aan den wal zenden.

Einde 1804 was er weer sprake van uitwisseling van krijgsgevangenen. Waarschijnlijk wilde Changuion bij de slechte levensmiddelenvoorziening de zijne wel kwijt. Er is sprake van een vijftal: twee Engelschen, twee Duitschers en een Schot. De laatste drie wilden niet meer in Engelschen dienst treden, en twee van hen konden als matrozen op een Amerikaansch koopvaardijschip komen. Een Engelsch cadet legde de belofte af, zoolang voor hem niet was uitgewisseld, de wapenen niet te zullen trekken tegen de Bataafsche republiek, haar inwoners en bondgenooten, maar onder de toevoeging, „tenzij tot het tegendeel gedwongen wordende", waarmee de gouverneur genoegen nam; de vijfde man was een gekwetste. Aan Murray werden zij uitgeleverd onder voorwaarde, dat hij zou zorgen voor de tegenuitlevering van het tegoed van ten minste 50 Hollandsche krijgsgevangenen, die zich op Jamaica moesten bevinden.

1805 zou een belangrijk jaar worden in de geschiedenis der kolonie. Den eersten tijd was er weinig afwisseling in den gang der krijgsbedrijven. Aruba en Bonaire waren beurtelings bezet en weer verlaten. Het gebeurde wel, dat een Engelsche prijsmeester met zijn prijs op Aruba kwam, denkende, dat de Engelschen er nog meester waren, maar het eiland alweer verlaten vond en zoo zijn prijs kwijt raakte. Murray bleef in de nabijheid van Curaçao kruisen en blokkeerde de haven. De burgermacht, de officieren incluis, bleef nalatig in de nakoming van de meest voor de hand liggende verplichtingen. De dronken luitenant der artillerie Paulus Elstrom werd in arrest gesteld, geschorst en in zijn rang gedegradeerd tot den dienst van gewoon artillerist. Later werd de burgerkapitein H. Webb wegens dronkenschap ontslagen; hij zou verder dienst moeten doen bij het vivres-magazijn. Robert Conn gaf nieuwe reden tot verdenking door een weg naar zee op zijn plantage Fuik te laten verbreeden; er konden zoo wel 12 schepen tegelijk landen, rapporteerde eerst een voor onderzoek daarheen gezonden commissie, maar later bleek, dat er toch eigenlijk in deze wegverbreeding weinig reden was gelegen om Conn van verstandhouding met den vijand te verdenken. Telkens weer viel een dergelijke verdenking op Conn, die al het mogelijke

deed, om zich te zuiveren. Kreeg hij brieven van de Engelschen — hij bracht die aan den gouverneur. Trouwens ook anderen kregen dergelijke brieven, o.a. Th. Jutting en de majoor De Schwartz. Murray trachtte ook telkens tevergeefs in persoonlijke aanraking met den gouverneur te komen. Men moet dit alles misschien hieruit verklaren, dat de Bataafsche republiek slechts als bondgenoot van Frankrijk in den oorlog betrokken was, en de Franschgezindheid van alle inwoners volstrekt niet zeker was.

Op Bonaire was een zekere De Breil, die met den commandeur Kock niet overweg kon, Murray gedurende een bezetting van zijn eiland sprak, en 11 Januari 1805 den gouverneur overbriefde, dat hij uit uitlatingen van den Engelschen commandant afleidde, dat er gevaar bestond voor een aanval op Curaçao.

Op Aruba vervingen de Engelschen den commandeur Joh. Craneveldt door den ontvanger Bruin Govertsz Quant, door Changuion op verzoek van de ingezetenen gehandhaafd, maar later werd Quant door den kapitein der Indianen, J. van der Biest, bij den gouverneur verklaagd.

Aan geldmiddelen bleef het ontbreken. Toen half Januari Evertsz eens een voorstel deed om mannen aan te werven, deze op de „Kenau Hasselaar" en de „Suriname" te plaatsen en uit te zeilen, moest de gouverneur dit afwijzen wegens de „volstrekte leedigheid van 's Lands cassa". De andere zeeofficieren, wier meening Van Nes verkondigde, waren trouwens tegen alles, wat zich niet bepaalde tot een defensief optreden.

Den 26sten Februari 1805 zou „een algemeene dag van vrolijkheid" zijn, daar men herdenken zou, dat een jaar tevoren de Engelschen het beleg hadden opgebroken [1]). Er werd rum en vleesch, wijn, brood en kaas uitgedeeld, en in de Luthersche, Roomsche en Joodsche kerken (de Gereformeerde kerk was vacant) werden dankdiensten gehouden. Aan den gouverneur werd een maaltijd aangeboden in de loge op Schaarlo, waar een dronk werd uitgebracht op de republiek en op Napoleon. Er was intusschen weinig reden tot feestvieren. Kapitein Mahling zond voortdurend brieven, waarin op capitulatie werd aangedrongen, en de gouverneur mocht den briefbrenger onthalen op een breakfast van vleesch, kaas, wijn en vooral brood, om den indruk te geven, dat er nog meel te over was, de blokkade ging door en deed haar werk.

Van Aruba en Bonaire kwamen steeds sombere tijdingen. En

1) Euwens, „Curaçao in 1803–1804" blz. 55.

als er eens een tijd lang geen feiten zich voordeden, waarvan het journaal dan verslag doet met de woorden „niets bijzonders voorgevallen", verslapte de waakzaamheid en verdween wat er nog van militaire tucht was overgebleven. Half April liep het optimistische gerucht, dat binnen drie of vier weken de blokkade zou worden opgeheven, waarvoor blijkbaar niet de minste grond bestond, want veertien dagen later, den 29sten April, landden de Engelschen op Porte Marie in het westdistrict, en daarmee waren een paar maanden van zware beproeving aangebroken. De Quartel werd den vijand met een 80 man, matrozen, jagers en burgers, tegemoet gezonden met opdracht den Grooten berg te bezetten en den Engelschen zooveel mogelijk afbreuk te doen. Er kwam niet veel van terecht, ook niet toen de luitenant-kolonel en kapitein-luitenant effectief Lewe [1]) met een detachement tot versterking uitgezonden was. De Engelschen staken de plantagehuizen en magazijnen in brand, eischten getoomde paarden op, en verspreidden een proclamatie, waarbij het den planters en inhabitanten verboden werd hun plantages te verlaten. Hun aantal werd op 200 man geschat. De burgercommandant in het westdistrict Frans Royer rapporteerde op 30 April, dat zijn compagnie niet meer dan 5 man sterk was. St. Kruis, het fort aan de baai, werd door de Engelschen veroverd, en in de Kandeeltjesbaai ging het niet anders. De vijand was 1 Mei opgerukt tot de plantage Knip, en er liepen al geruchten, dat de Engelschen weer ingescheept waren; de overste Lewe keerde met zijn detachement naar de stad terug, maar den volgenden dag was er weer bericht van een nieuwe landing, aan Westpunt. Nieuwe rooftochten teisterden de plantages.

En de gouverneur? Op 6 Mei teekent hij in zijn journaal aan: „'s Namiddags vele onaangenaamheden bijgewoond", zonder mee te deelen waarin deze hebben bestaan. Wij kunnen haar aard echter wel bevroeden, want den volgenden dag hield de gouverneur een buitengewone vergadering van den raad met de leden van den grooten en van den kleinen raad, de stafofficieren der onderscheiden korpsen en van de zeemacht, waarin hij de volgende toespraak hield:

---

[1]) Jhr. Jan Evert Lewe van Aduard (1774–1832), zeeofficier, kwam in 1816 op Curaçao terug als commandant van de „Prins van Oranje". Hij sneuvelde 12 Dec. 1832 op de Schelde a/b Zr. Ms. „Euridyce" in den rang van schout bij nacht. Hij was gehuwd met Gijsbertha Jannette Martha de Veer (1787–1846), een dochter van den commissaris Abraham de Veer.

„Mijne Heeren!

De wanorde, die hier plaats heeft, – de algemeene geest van argdenkendheid, wantrouwen, haat, nijd, verdeeldheid, personeelen wrevel, onderlingen tegenstand, – het totaal gebrek aan order, aan goede en behoorlijke discipline, aan behoorlijke ondergeschiktheid, – de onverschilligheid voor 't algemeen welzijn, – de overhellende zugt van hartstochtelijke verdeeldheid, die de beste belangen deezer noodlottige Colonie schijnt te willen opofferen aan de involging en voldoening van verneederende driftende, – minachting, welke door veelen voor het Gouvernement betoond wordt, – de verregaande onbehoorlijke uitlatingen, die men zig opentlijk durft veroorlooven, – in één woord de totale disharmonie, die er in allen opzichten op dit ongelukkig eiland plaats heeft, die hetzelve noodzakelijk in deszelfs verderf moet sleepen, zoo dezelve van nu af aan niet op het kragtdadigst worden tegengegaan, hebben mij doen besluiten om deeze vergadering zamen te roepen, en op 't ernstigste te insteeren, dat men geen ogenblik aarzele, om gemeenschappelijk zoodanige maatregelen in het werk te stellen, waardoor alleen de schandelijke val deezer Colonie kan geprovenieert worden. Wenschelijk waare het misschien daartoe het Gouvernement te stellen in handen van zodanig iemand, die meer dan ik het geluk hebben mogt de algemeene achting, het algemeene vertrouwen te bezitten, indien er zodanig iemand op dit Eiland te vinden is. Gave God, dat dit waar mogt zijn! Met hoeveel blijdschap zoude ik mij dan van het Gouvernement ontslaagen zien.

Hoe het zij, Mijne Heeren, het oogmerk deezer convocatie is aan deeze vergadering te verzoeken, dat men mij van het Gouvernement gelieve te ontslaan, daar ik voor God betuig, dat ik zonder krachtdadige medewerking van een iegelijk, die daartoe volgens eed en pligt zou behooren te contribueeren, niet in staat ben de zaaken en belangen der colonie op die wijze te behandelen, waarop dezelven ten algemeenen welzijn behooren behandelt te worden of om order, ondergeschiktheid en goede harmonie te doen herbooren worden, — en daar ik ook geen zwarigheid maak opentlijk te betuigen, dat het mij zo aan de noodige locaale kennis alhier als aan de vereischte middelen en aan de nodige macht ontbreekt om zonder krachtdadige medewerking zodanige middelen te kunnen in 't werk stellen, als tot het daarstellen eener geregelde order van zaken zoude benoodigt zijn, – ook gevoel ik op het leevendigst, dat een Gouvernement, wiens bevelen en orders veelal willekeurig worden in den wind geslaagen, terwijl men zig aan dezelve niet bekreund, en hetwelk in veele zaaken, waarin het gekend behoorde te worden, word voorbijgegaan, een zeer schadelijk en gevaarlijk ding is, — het is dan daarom, Mijne Heeren! dat ik U verzoek mij van het gouvernement te willen ontslaan en mij gelegenheid te geeven om dit ongelukkig Eiland, hoe eer hoe liever met mijne beklagenswaardige vrouw en kinderen te moogen verlaaten, mijn gehouden gedrag bij het Bestuur in het Moederland te gaan verantwoorden!"

Het gevolg was, dat de gouverneur door allen verzocht werd het bestuur te blijven uitoefenen. Ieder beloofde zijn plicht te zullen doen en met terzijdestelling van alle particuliere animositeit mede te zullen werken om het algemeen belang te behartigen. „Zoo heb ik mij daartoe laaten persuadeeren", besluit de gouverneur zijn aanteekeningen hierover.

Dienzelfden dag werd een detachement onder den kolonel Evertsz, 70 man sterk, naar de benedencontreien gezonden.

8 Mei werden de Engelschen op Fuik, de plantage van Conn, en bij fort Beekenburgh aan de Caracasbaai gezien. De gouverneur riep alle weerbare mannen, die niet bij de burgercompagnieën waren ingedeeld, op ter verdediging van het eiland.

Het was den 13 Mei 1805, toen „La Franchise" voor de haven de parlementaire vlag heesch en een brief aan wal liet brengen met den eisch aan den gouverneur om binnen 8 uur het eiland over te geven. Changuion heeft zich aan dezen termijn niet gestoord. Eerst den volgenden dag hield hij krijgsraad. Er was toen tevens een verzoekschrift van planters, kooplieden en andere ingezetenen bij den gouverneur ingekomen om hem tot capitulatie over te halen. De verzoekers wezen er op, dat, zelfs indien de Engelschen eens van het eiland zouden wegtrekken en zich tot de blokkade zouden bepalen, hun lot en daarmee dat van het geheele eiland bezegeld zou zijn. Hulp van buiten achtten zij uitgesloten. Alles was kwijnende; de koophandel te niet. De particuliere en publieke kassen waren uitgeput. De bezittingen der ingezetenen waren gedeeltelijk reeds vernield. Hongersnood stond voor de deur [1]).

Changuion legde aan de vergaderden de vraag voor: is er de uiterste nood, waarvan in art. 18 van de instructie van den politieken raad gesproken wordt, om het eiland over te geven. Het algemeen gevoelen was, dat het nog twee of drie maanden zou uit te houden zijn. Murray kreeg dus een weigerend antwoord en de tot capitulatie neigenden kregen geen bescheid. Het was

[1]) De onderteekenaars waren:
Henry Basden, I. G. Cambiaso, Andrs. W. Boonar, H. Chapman, Matthias Schotborgh, Tileman Cruger, Clement Davis, Johannes Brands, Matths. Scholborgh Gzn., Joseph Foulke, Daniel Specht, Marten Ls. Ellis, Is. Cardozo, Mordy. Ricardo, Is. Caprilles, A. Cath. Ellis wed. Rochemont, I. I. van Starckenborgh wed. Iden, C. van der Meulen p. proc. C. L. van Uitrecht, Jurriaan Crisson, David Sterling, Samuel Daal, Raphael Pinedo, D. Raphaël, I. Muller I. Azn. Predt. der Luth. gem., T. Bb. Jansz, G. Ringeling, D. Renaud, C. Schotborgh.

wegens de hooge zee niet mogelijk den Engelschen commandant te bereiken; telkens weer werd het op volgende dagen beproefd, en eerst 14 Juni gelukte het door Conn den brief van Changuion zijn bestemming te doen bereiken.

Maar op dezen tijd was Conn in Engelsche handen als gevangene. Hoe dat in zijn werk is gegaan, wordt niet meegedeeld. Na zijn vrijlating kwam hij den gouverneur verslag van zijn wedervaren doen en zeggen, dat hij niet geloofde, dat de Engelschen in het oostdistrict, waar hij woonde, kwaad zouden doen. Het zag er niet naar uit, dat dit uit zou komen, want den volgenden dag landdden vijf sloepen in het Spaansche water, en men zei, dat de Engelsche vlag van het gedemolieerde fort De Fuyk woei, wat Conn ontkende.

„Vele absenten en wegloopers in de burgercompagnieën", teekende Changuion aan op denzelfden dag, waarop hij de capitulatie afwees, en de luitenant Rabaine, [1]) die het fort St. Michiel commandeerde, beklaagde zich bij den gouverneur er over, dat hij meer last dan dienst van de burgers had.

In dezen tijd deed P. L. Brion van zich spreken. Volgens Euwens [2]) was hij den 15den Augustus 1803 aangesteld tot 2den luitenant bij een nieuw corps dragonders, dat was opgericht om het door gele koorts verzwakte garnizoen te versterken. Wat er van dit corps geworden is, blijkt niet, maar binnen het jaar daarna was Brion kapitein bij de 2de compagnie infanterie van de Nationale garde. Hij bleef ook varen en brak met zijn schip de Engelsche blokkade; zelfs in dezen critieken tijd wist hij, nog wel op 3 Mei 1805, toen het aan dien kant al spookte, met een schip,

[1]) J. H. J. Hamelberg, „Een veel bewogen tijdperk (Een achttal jaren uit de geschiedenis van Curaçao 1796–1804)" in *Eerste jaarlijksch verslag van het geschied-, taal-, land- en volkenkundig genootschap te Willemstad Curacao* noemt de „emigrant Rabaine". Jean Batiste Hyasainte Rabainne was in 1759 of 1760 te Blay in Frankrijk geboren, was eerst in Franschen dienst geweest, o.a. op St. Domingo, komt daarna voor als 2de en 1ste luitenant op 's lands fregat Medea en daarna op Curaçao, aanvankelijk als luitenant supernumeraire bij de artillerie en daarna als 2de luitenant bij het detachement 4de compagnie artillerie. Kapitein W. Schmidt prees hem later in zijn conduite als zeer actief geweest zijnde bij de beide beleggen van het eiland door de Engelschen, die hij had meegemaakt, en als kennende den practicalen artillerie-dienst. Hij overleed in 1824 op Curaçao. Volgens een mededeeling van het Krijgskundig Archief zou hij in 1810 bij de overgave van St. Martin zijn krijgsgevangen gemaakt.

[2]) „Admiraal Pedro Louis Brion. 1821–27 September–1921" in *De West-Indische Gids*, 3de jg., blz. 293 e.v.

geladen met meel, boter enz., de St. Kruisbaai binnen te loopen.

Den 14den Mei hield de gouverneur een bespreking met den majoor der burgerij Hueck en diens kapitein Brion, en deelde hun mee, dat hij uit de bestaande compagnieën een uitgelezen corps van 160 man onder bevel van Brion wilde bijeenbrengen. 's Middags traden de compagnieën aan, en desgevraagd meldde een zestigtal zich, bereid om als vrijwilliger onder Brion te dienen. Goede geweren werden hun uitgereikt. Uit hetgeen volgt is af te leiden, dat dit vrijkorps deel van Brions compagnie der Nationale garde is blijven uitmaken; het wordt ten minste afzonderlijk niet genoemd. De 2de compagnie maakte deel uit van het Oosterkamp, dat onder bevel van den majoor De Schwartz stond. 24 Mei nam Brion het commando van het fort Beekenburgh van den luitenant Rappard [1]) over zeer tegen diens zin.

Onder de 80 man sterke bezetting waren er een veertig van het ,,Inlandsche vrijcorps''. Hiervan waren 1 korporaal, 1 bombardier en 8 man op de post Uitkijk op den Kabrietenberg geplaatst.

4 Juni bracht De Schwartz een bezoek aan Beekenburgh. Tevoren had hij de Uitkijk versterkt met 20 man onder den kapitein provisioneel der jagers B. Krapf [2]); op de hoogte was een piquet geplaatst, en den overigen een plaats achter de klippen aangewezen.

,,Wij zouden gaarne den vijand zien komen om hem een doodsteek toe te brengen'', schreef Brion aan den gouverneur.

Conn bleef een zwakke stee in het oostdistrict. Hij schreef een brief aan Murray om zijn district te sparen en ontving door een zijner negers het schriftelijk antwoord, dat hij ongeopend den gouverneur voorlegde, en o.a. de woorden ,,Your attachment to the British Nation is well known to me'' bevatte. Twee dagen later kreeg hij een brief van W. C. Tremor (?) commandant van

---

[1]) Bernard Leonard Rappard was in 1793 als vaandrig onder majoor Hamelberg op Curaçao gekomen, en had ontslag gevraagd, toen 23 Sept. 1800 de Engelsche vlag geheschen was. Na het sluiten van den vrede was hij door Berch en De Veer aangesteld tot 1sten luitenant bij een door hen opgericht vrijkorps en tot commandant van Beekenburgh benoemd. Sedert woonde hij daar met vrouw en twee dochters. Zijn traktement van 4 Johanissen kon hij aanvullen door wat vee te houden. Zijn overplaatsing naar fort Piscadera was voor hem aanleiding ontslag te vragen. Hamelberg noemt hem in ,,Een veel bewogen tijdperk'', blz. 55.

[2]) Bernardus Krapf (1764 of 1765 te Würzburg geboren, overleed op Curaçao 31 Mei 1821). In dezen tijd was hij al tien jaar in Hollandschen dienst.

Z.M. schooner ,,La Superieure" vóór Curaçao, met de mededeeling, dat binnenkort wel alle plantages behalve de zijne zouden verwoest zijn. De gouverneur weigerde Conn daarop verlof om bij de Engelschen verder ,,het lot zijner medeplanters te verbidden".

Murray was blijkbaar goed op de hoogte van de verdenking, die op Conn rustte. Hij schreef hem den 11den Juni, dat het hem bekend was, dat Conn liever niet met hem te maken had dan ten nutte der inwoners, en dat hij wenschte, dat het waar was, dat Conn zich meer beijverde om hem te dienen dan het gouvernement.

Voor Conn was die verdenking reden den gouverneur te vragen om zijn plantage te mogen verlaten en in zijn huis op Schaarlo, in het stadsdistrict, zijn intrek te nemen. Blijkbaar is dit toegestaan, maar het werd tenslotte ten nadeele van Conn uitgelegd. Toen den 18den dier maand de seinpost Gelderland door de Engelschen genomen was, zegde de gouverneur hem huisarrest aan en stelde hem onder bewaking, hetgeen hij aldus motiveerde: ,,Deeze dispositie is door ons genoomen, omdat de Heer Rt. Conn ons thans als zeer suspect voorkomt om van het Plan der Engelschen geweeten te hebben, als zijnde juist gister ogtend met der woon naar Schaerloo gekomen". Overigens rapporteerde majoor De Schwartz, die des gouverneurs verdenking deelde, dat de post had kunnen genomen worden, omdat de ,,postlieden" geslapen hadden.

Uit de verdere mededeelingen in het journaal van den gouverneur volgt niet, dat de verdenking tegen Conn gegrond gebleken is. Zijn papieren op Fuik en in zijn huis op Schaarlo zijn in beslag genomen en doorzocht, maar er is niets ten nadeele van Conn gevonden. Er waren o.a. brieven van hem aan den Engelschen admiraal en aan den commissaris op Jamaica gevonden met de antwoorden daarop, waaruit bleek, dat hij zich anderhalf jaar tevoren ernstig beklaagd had over den Engelschen kapitein Tucker, die het Berch en De Veer lastig had gemaakt [1]), waaruit de commissie van onderzoek afleidde, dat Conn destijds ,,een gansch niet ongunstig gevoelen omtrent het Gouvernement deezes Eilands gevoerd heeft". Verder was er een dankbetuiging bij van gouverneur en raad voor de goede diensten, door Conn bewezen gedurende de waarneming van de post van brigade-majoor. Dat was dus uit den tijd vóór de eerste inbezitneming van het eiland

[1]) Zie Euwens, ,,Curaçao in 1803–1804".

door de Engelschen in 1800. Minder vleiend voor hem was — ten minste ter beoordeeling van zijn houding tegenover het Hollandsche gouvernement — een korte aanteekening uit een preek van ds. Van Esch, toen gehouden, ,,waarin deeze *God* en *R. Conn* dankt voor het bezorgen aan dit Eiland van de gelukkige Protectie der Engelschen" 1). Conn, die eerst nog in het fort in bewaring was gesteld, werd den 22sten Augustus uit zijn arrest ontslagen na een verklaring zijnerzijds, dat hij zich zou gedragen ,,als een goed en wel geintentioneerd inwooner van dit... Eiland".

In den nacht van 19 op 20 Juni hoorde de gouverneur schoten in de richting van Caracasbaai, en een half uur later kreeg hij mondeling bericht van De Schwartz, dat zes Engelsche sloepen geland waren en de post Uitkijk door den vijand genomen was, maar de onzen het kanon vernageld en van den berg afgeworpen hadden ,,en zig gesauveerd" hadden.

Changuion vroeg aan den cavallerist, die deze tijding bracht, of de commandant niet opgemarcheerd was, maar hierop kreeg hij ontkennend antwoord: de majoor wachtte orders af. De Schwartz gaf later als reden van zijn aanvankelijk niet-opmarcheeren op, dat hij den uitslag te onzeker vond, terwijl Beekenburgh sterk genoeg was om het uit te houden, en er voor 6 weken proviand was. De gouverneur overlegde daarop met den kapitein Schmidt 2) over de wenschelijkheid van zoodanige orders, maar deze was van oordeel, dat het daarvoor nu wel te laat zou zijn geworden: de

1) Ds. P. J. van Esch, die in 1800 als predikant bij de gereformeerde kerk op Curaçao gekomen was, was blijkbaar zeer Engelschgezind. Van Juli 1802–Juli 1806 was hij afwezig. Na den 1sten Januari 1807 werd hij lid van den Raad van politie en hield een hoogdravende welkomstrede tot den Engelschen gouverneur. Zie Euwens, ,,De eerste dagen van het Engelsche bewind op Curaçao in 1807" t.a.p. blz. 580.

2) William Schmidt, geboren in 1762 te Thurnau in het graafschap Giech, overleden op Curaçao 18 Aug. 1819, had van 1779–1783 bij de marine gediend, van 1783–1793 bij de Oost-Indische compagnie en daarna bij de artillerie. Sinds 1795 was hij kapitein. Op Curaçao behoorde hij met de luitenants Van Brienegen, Lindenberg, Hendriks en Siecker tot de zoogenaamde ,,Caapsche officieren"; zij waren op reis naar Kaap de Goede Hoop door de Engelschen gevangen genomen, naar Barbados gebracht, en van daar uitgewisseld tegen Engelsche krijgsgevangenen. Op Curaçao was hij commandant der artillerie, dienende bij het 5de bataljon. In 1818 werd hij bevorderd tot majoor en het volgend jaar gepensionneerd. Hij was gehuwd met Theodora Goudberg. Euwens ,,Curaçao in 1803–1804" wijst zijn graf aan op Pietermaai.

Engelschen zouden waarschijnlijk alleen de post vernield hebben en daarna die weer verlaten hebben; tegen den tijd, waarop De Schwartz er zou kunnen zijn, zou de vijand al wel weer ingescheept zijn. De gouverneur teekende hierbij aan: ,,Ik was van hetzelfde begrip en oordeelde dat de Heer De Schwartz op 't hooren van 't eerste schot of immers op 't eerste berigt dat de vijand geland was, de maan nu op zijnde en den vijand langs de kust kunnende doen opserveeren, moest begreepen hebben, dat de reden om zig niet naar boven te waagen thans verviel, en dadelijk zonder eenige order af te wagten moest op zijn gemarcheerd". De majoor kreeg daarop order ,,om naar vereisch der omstandigheden te handelen". Deze order was hoofdzakelijk hierop gegrond, dat het schieten was opgehouden, en de veronderstelling van kapitein Schmidt dus waarschijnlijk juist was.

Nadat de cavallerist met deze order vertrokken was, begon om 5 uur in den morgen de kanonnade opnieuw, en daarop ging een schriftelijke order naar De Schwartz om dadelijk op te marcheeren, den vijand op te zoeken en hem alle mogelijke afbreuk te doen. Intusschen bleek om 7 uur uit een bericht, dat de commandant in afwachting van orders reeds op marsch was gegaan. De laatste order werd daarop bevestigd, en de commandant erop gewezen, dat de verbinding tusschen de hoofdfortres en Beekenburgh onderhouden moest blijven. Ammunitie werd daarheen gezonden.

De waagmeester en kapitein der infanterie bij de burgermacht B. M. A. Evertsz vroeg verlof met 30 welgezinde en uitgelezen burgers te mogen uittrekken tegen den vijand, mits niet onder commando van De Schwartz, om te voorkomen, dat deze burgers over diens pelotons verdeeld zouden worden en niet dadelijk na het gevecht zouden kunnen terugkeeren. Hij kreeg de opdracht zich gereed te houden, maar voorloopig wilde de gouverneur het hoofdfort en de stad niet teveel van manschappen berooven.

Het eerste uitvoeriger bericht kwam in de loop van den dag de overste Van Nes, ,,van boven" teruggekomen, brengen. De Engelschen hadden met 80 tot 100 man stelling op den Kabrietenberg genomen en konden van daar veel verder dan Beekenburgh schieten. De majoor De Schwartz had met 110 man stelling genomen op den Grooten berg, en zou trachten in den nacht, daar hij overdag zou kunnen beschoten worden, naar Caracasbaai te komen. Met Beekenburgh was de verbinding niet verbroken. Hij vroeg versterking met 60 man.

De burger-artillerie-kapitein Obergh was evenals Evertsz be-

reid uit te trekken, mits hij zich niet onder bevel van De Schwartz of van eenig ander officier van zee- of landmacht zou behoeven te stellen, doch hij zwichtte voor het betoog van den gouverneur, dat, als er niet één chef was, verwarring en tegenwerking te vreezen stond, evenwel onder voorwaarde, dat die 50 man een afzonderlijke compagnie onder zijn bevel zouden zijn. Deze oplossing werd „door een algemeen *Hoezee* gevolgd". Er behoefde echter niet uitgerukt te worden, dank zij de snel elkander opvolgende gebeurtenissen.

Nergens vindt men meegedeeld op welke wijze het den Engelschen is gelukt de post op den wèl-versterkten Kabrietenberg te bezetten. Hadden de postlieden weer geslapen als op St. Kruis en Gelderland?

Over hetgeen er verder gebeurd is doet Euwens uitvoerig verslag als Brions „meest beroemde heldendaad". Hij verhaalt, dat onder het moorddadig vuur der Engelschen van den Kabrietenberg op Beekenburgh de bezetting genoopt werd het fort te ontruimen. De vijand was op het punt zich van het verlaten fort meester te maken, toen een afdeeling van het garnizoen onder den majoor De Schwartz en 160 man der Nationale garde onder Brion kwamen opdagen. De majoor deinsde af op het zien der sterke stelling, en nu nam Brion het koen besluit alleen met zijn manschappen den berg om te trekken, den vijand de verbinding met zijn schepen af te snijden en aan de westzijde den berg te beklimmen. In het begin stond hij wel aan het vuur van den vijand bloot, doch zoodra hij aan den voet van den berg was gekomen, vlogen de meeste kogels over de hoofden heen. Verbaasd over dit stoutmoedig waagstuk en bevreesd voor afgesneden te worden van hun schepen, vluchtten de Engelschen naar het strand, sprongen in verwarring bij deze overhaaste vlucht in de sloepen of in de zee, waarbij velen den dood vonden in de golven of door het vuur der schutters. „De vier achter gelaten kanonnen, de ammunitie, eenige krijgsgevangenen en de roem der overwinning was het loon voor den moed en het beleid van den 23-jarigen Brion. De laffe Majoor Schwartz werd door Gouverneur Changuion den 20n Juli in arrest gesteld (en naar Holland gezonden) om zich daar voor een krijgsraad te verantwoorden".

Euwens ontleent dit verhaal aan de „Mengelingen" van den onderwijzer Phoel in *De Curaçaosche courant*, en Phoel kan wel geen andere bron gehad hebben dan de mondelinge overlevering van tijdgenooten, zeker geen betere, dan die waarover wij beschikken. Bosch en Teenstra geven bijna woordelijk hetzelfde

verhaal, en Simons en Brusse eveneens, maar verkort, en zonder de verwijten aan het adres van De Schwartz.

De officieele gegevens laten van dit relaas niet zoo heel veel over. Reeds uit de door Euwens meegedeelde feiten zou men moeten besluiten, dat Brions opzet mislukt is: de Engelschen zijn niet van hun schepen afgesneden maar met hun schepen ontkomen. Majoor De Schwartz is om geheel andere redenen, niet 20 Juli maar 11 Augustus, in arrest gesteld en later, 17 Maart 1806, naar Holland vertrokken. Er zijn niet 4 kanonnen door de Engelschen achter gelaten, maar slechts één stuk geschut viel in onze handen. Ook van het verlaten van Beekenburgh voor het geschutvuur der Engelschen blijkt niets uit de officieele rapporten, zooals de gouverneur die in zijn journaal heeft weergegeven. Het zullen mondelinge rapporten geweest zijn, die in overeenstemming met den aard der feiten sober geluid hebben. Men mag eruit afleiden, dat de Engelschen begonnen zijn vrijwillig den berg te verlaten, en eerst daarna de onzen zijn opgetreden en den vijand tot een overhaaste vlucht gedwongen hebben [1]).

Het verslag van den luitenant ter zee De Quartel heeft de gouverneur aldus weergegeven:

> „dat men tegen Zonsondergang (van den 20sten Juni) de Engelschen mouvement zag maaken om den berg te verlaaten, dat men daarop dadelijk marsch van aanval had geslaagen en gemarcheerd was om den vlugtenden vijand te vervolgen, dat van de stukken die hij op den berg had gehad hij een metaale 18 ponds karonnade [2]) had moeten agter laaten, benevens 3 krijgsgevangenen en de handspaken etc. der caronnade die terstond in verzekering gebragt was, dat men veronderstelde dat de vijand veel gekwetsten had gehad vermits men zijn weg met bloed bedekt had gevonden. Dat hij hol over bol was ingescheept en van den wal gehouden, dat het detachement zig thans op 't fort Bekenburg bevond en aldaar orders afwagtte; dat wij bij de affaire van heden 1 dooden en 3 gekwetsten gehad hebben".

Een tweede rapport was van den luitenant der gewapende

[1]) Oud-archief van Curaçao en onderhoorige eilanden bevat onder no. 1605 het archief van den militairen commandant. Ingekomen rapporten, 1805, 1 pak. Onder de vele rapporten, die betrekking hebben op de verschillende landingen der Engelschen, is er niet één over den aftocht der Engelschen van de Kabrietenberg.

[2]) Caronade was een licht kanon, in 1774 door den Schot Caron uitgevonden, zegt Euwens.

burgermacht, I. Obediente, een officier van Brion dus; het bepaalde zich tot de mededeeling, „dat de Engelschen op den aanmarsch der onzen op drie puncten, ingescheept zijn en de vlugt hebben genomen, en dat zij veel volk zouden hebben verlooren".

Het laatste officieele bericht is van De Schwartz zelf, gedagteekend om 6 uur 's avonds op fort Beekenburgh, en luidde:

> „Ik heb de Eer U Excellentie toe te zenden drie Engelsche Prissonniers dewelke wij bij de schandelijke retraite der Engelschen gemaakt hebben. Een der drie stukken dewelke zij op de cabrieten-berg hadden, is in onze macht. Zij hebben hetzelve half weg verlaaten; aan de traces bloed moet men conjectureeren dat zij veel geblesseerde meede gevoerd hebben, van onze kant hebben wij geen geblesseerde, maar twee doode Jagers met naam Steijner en Goedhard. De verlaate canonnade word hier na toe getransporteerd. Ik heb aan mijn Victorieux Boeltje een borrel van hier doen geeven, bedragende in 't geheel 9 kannen Rhum. De Dooden heb ik met militairen honneurs alhier doen begraaven. Ik begeef mij in het camp van deeze nagt om stadt, fort etc. te dekken" [1]).

De dooden behoorden derhalve tot de garnizoenstroepen en niet tot Brions burgercompagnie [2]).

In een brief van 15 Juni 1806 kwam Changuion naar aanleiding van het zoogenaamde beknopte defensieplan van den kapitein Schmidt, dat hij opzond, terug op deze gebeurtenis en schreef, dat de vijand in 1805 van de Kabrietenberg „niet gemakkelijk te vermytelen zoude zijn geweest", als hij niet „door ik weet niet welke *Terreur Panique* eene verhaaste Retraite gemaakt hadde van een *punt*, op hetwelk men hen dien ganschen dag niet had *durven* attaqueren". Wel had, schreef hij tevens, De Schwartz waarschijnlijk, als hij tijdig opgetreden was, de Engelschen het bezetten van die voordeelige positie kunnen beletten.

Had Brion dan niets verdienstelijks gedaan? Voorzeker, en De Schwartz was de eerste geweest om het te erkennen.

---

1) Er is in no. 185 Archief van den Raad der Amerikaansche koloniën een antwoord van den gouverneur aan De Schwartz van 20 Juni 1805 luidende: „Hartelijk feliciteeren wij ons met de spoedige en niet zoo spoedig door ons veronderstelden aftogt der Engelschen — God geeve dat dit de laatste visite moge zijn, die zij ons gedaan hebben".

2) Er waren wel gekwetsten van zijn compagnie. Brion pleitte voor hen om een uitkeering gedurende hun herstelling, en dat met goed gevolg.

Den 22sten Juli gelastte de gouverneur den majoor der burgermacht Hueck ,,om de burgers behoorende tot de 2e comp. Infanterie Capt. Brion die bij de affaire van den 20 Juny zig gedistingueerd hebben en alle met honorable mentie door den Majoor en Commandant de Schwartz zijn opgegeven voor hunne bewezene diensten te bedanken uit naam van het Gouvernement, met verzekering dat hetzelve van hun vertrouwd dat zij bij volgende onverhoopte gelegenheden, 't zelfde loflijk voetspoor zullen willen betreden blijven''.

(Slot volgt)